Apie 1969 m. eksploatuojant durpyną, kalvos centre iškastas karjeras, todėl iš pirminės kalvos telikę šlaitai, kurių aukštis siekia vos 5 m.

Saliečių kalvą ir šalia jos randamus akmeninius kirvius mini F. Pokrovskis bei P. Tarasenka. VAK medžiagoje yra padavimas, kad milžinai kepurėmis supylę piliakalnį, o patys pavojų metu slėpdavęsi už Myžiakalnio. 1959 m. V. Radzevičiaus sudarytame archeologiniame pase rašoma, jog vietiniai gyventojai Saliečių kalvoje rasdavę titnago „skiautelių". Vėlesnių žvalgymų metu nustatyta, kad piliakalnis jau iškasinėtas, aikštelė sunaikinta, o iš kalvos belikę R ir V šlaito likučiai. Anot vietinių gyventojų pasakojimų, Saliečių ir Laičių piliakalniai buvo sujungti kūlgrinda, kuri visiškai sunaikinta eksploatuojant durpyną. 1991 m. Saliečių kalva kaip spėjamas piliakalnis buvo įtraukta į laikinąją archeologinių vietų apskaitą (LA 08–44). Žvalgomųjų tyrimų metu išsiaiškinta, jog kalvoje iškasto karjero PR šlaite vienoje krūvoje buvo rastos 4–5 titnago „kriaunelės", P šlaite – lipdyto puodo šukė (dugnelis), o apie 0,8 km į PV nuo spėjamo Saliečių piliakalnio, dešiniajame kanalo krante – geležinis plačiaašmenis kirvis bei trinamų girnų trintuvas.

Žvalgomųjų tyrimų metu ištirtas 59 m^2 spėjamo Saliečių piliakalnio plotas (dvi perkasos po 4x5 m, viena 2x5 m dydžio ir 3 šurfai), kuriame neaptikta jokių priešistorinės veiklos pėdsakų.

Dėl intensyvios ūkinės veiklos Plačiavos durpyne sunaikintos ne tik vietinių gyventojų menamos kūlgrindos, bet ir spėjami piliakalniai. Saliečių piliakalnį kaip sunaikintą siūlome išbraukti iš laikinosios archeologinių vietų apskaitos, o Laičių – įtraukti į Nekilnojamų kultūros vertybių registrą kaip senkapį. Senkapis datuojamas XVII a. viduriu.

INVESTIGATIONS OF THE SUPPOSED HILL-FORTS IN THE PLAČIAVA PEAT-BOG

In 2000 LCCH executed the survey archaeological investigations of the supposed hill-forts – Laičiai, so-called Džiugasalis or Kaselis hill and Saliečiai hill in the Plačiava peat bog (Ukmergė district). In the Laičiai hill-fort, after investigation of the area of 34 m^2, in the south-east part of the hill, the remains of the disturbed ancient burial have been found. The remains of the burials, shillings from the mid of the 17th century, hammered coffin nails and other finds there have also been found. In the supposed Saliečiai hill-fort, after investigation of the area of 59 m^2, no traces of the pre-historic period have been found.

ŽARDĖS GYVENVIETĖ

Jonas GENYS

2000 m. MLIM toliau tęsė archeologinius tyrimus Žardės gyvenvietėje (Klaipėdos m.). Tyrimų vieta buvo parinkta atsižvelgiant į ankstesnių metų Žardės 1-osios (vakarinės) gyvenvietės tyrimų rezultatus. Buvo sugrįžta prie 1993 ir 1994 metais kasinėtos gyvenvietės dalies (žr. *ATL 1992 ir 1993 metais,* V., 1994, p. 43–45;

ATL 1994 ir 1995 metais, V., 1996, p. 39–41). Naujai užmatuotas 5x10 m dydžio plotas savo R kraštine šliejosi prie ploto 8 (1993 m. tyrimai), P kraštinė praėjo ties ploto 10 (1994 m. tyrimai) Š kraštine.

Tyrimų metu kaip ir ankstesniais metais aptiktas intensyvus kultūrinis sluoksnis, kuris prasidėjo po supiltiniu pilkžemiu 0,9–1,1 m gylyje ir tęsėsi iki 1,6–1,7 m gylio. Iki 1,25–1,35 m gylio po supiltiniu pilkžemiu rastas vandens suplautas (?) smėlio sluoksnis, kuriame buvo medienos, molio tarpsluoksnių. Giliau – nuo 1,25–1,35 m gylio iki pat įžemio – aptiktas labai intensyvus kultūrinis sluoksnis su akmenų krosnimis, židiniais, pastatų sienų fragmentais. Preliminariais duomenimis šiame sluoksnyje galima išskirti bent keturis užstatymo horizontus. Išskyrimas į atskirus horizontus išlieka labai komplikuotas, nes horizontai II ir III praktiškai yra viename lygyje arba horizonto III liekanos perkastos formuojantis antrajam užstatymo horizontui.

I horizontui priskiriame suplauto smėlio sluoksnį (0,9–1,35 m gylyje), kurio apačioje rasta pavienių medienos fragmentų bei neaiškios paskirties molio dėmių prie V ploto kraštinės.

II ir III užstatymo horizontams reikia skirti pylimo, saugojusio gyvenvietę nuo V pusės, liekanas. Pylimo vidinė pusė aptikta PV ploto kampe. Sprendžiant iš nedidelio fragmento, pylimas buvo orientuotas PR–ŠV kryptimi (170°–350°). Jis supiltas iš smėlio su juodžemio intarpais. Išliko tik 0,6 m aukščio apatinė dalis, viršutinė, matyt, sunaikinta tiesinant Smiltelės upelį ir lyginant reljefą. Vidinis pylimo šlaitas kyla maždaug 30°–35° kampu. Pylimo pjūvis rodo, kad paskutinėje rekonstrukcijos fazėje jis buvo paplatintas apie vieną metrą į R pusę. Atrodo, kad pylimas buvo įrengtas III užstatymo horizonto formavimosi laikotarpyje. Tik padarius visą pylimo pjūvį (būtina iškasti perkasą V kryptimi) bus aiškus tikslesnis jo įrengimo laikas, plotis, konstrukcija. Dabartiniai duomenys leidžia daryti prielaidą, kad pylimas palaidojo dalį apatinio (IV) užstatymo horizonto. Tai reikštų, kad jis atsirado užstatytos gyvenvietės pakraščių sąskaita.

II užstatymo horizontui priskiriamos dviejų pastatų (?) liekanos, akmenų krosnis, aptikta ploto ŠR kampe, daug lentgalių, skiedrų, išmėtytų visuose tirtuose ploto kvadratuose. Pastatų (?) sienos įrengtos naudojant skelto ąžuolo sijas. Sijos išdėstytos 0,46–0,6 m atstumu viena nuo kitos. Jos pjūvyje yra stačiakampio ar pleišto formos, 11x8 cm, 13x8 cm, net 19x8 cm dydžio. Sijos apačioje nusmailintos, įkaltos į prieš tai iškastą iki 0,8–1,0 m gylio, matuojant nuo buvusio paviršiaus, duobę. Tarpai tarp sijų išpinti 1,5 cm storio vytelėmis ir užplūkti žalsvos spalvos moliu. Akmenų krosnies vietoje rasta didžiulė krūva perdegusių akmenų, 34 žiestų puodų šukės, perdegusio molio tinko, bei molinis suspausto cilindro formos vertikalių audimo staklių pasvaras, papuoštas štampuotu ornamentu.

III užstatymo horizontui priskiriama akmenų krosnis aptikta ploto P pusėje. Akmenys buvo paskleisti 1,6x1,9 m dydžio plote. Prie krosnies aptikta apie šimtas žiestų puodo šukių, daug gyvulių kaulų, arklio dantų.

Šiam horizontui reikėtų priskirti dar vieno analogiškos konstrukcijos (kaip ir horizonte II) statinio liekanas, aptiktas ploto ŠV dalyje, perdegusių akmenų krūsnį (matyt, akmeninės krosnies liekanos), daugybę lentgalių, kartelių, vytelių. Krosnis plane yra

apskrita, 1,8–1,9 m skersmens. Mediena koncentruojasi ploto Š pusėje, ypač V pakraštyje. Geologijos instituto Radioizotopinių tyrimų laboratorijoje atliktas vienos iš aptiktų šio horizonto sijų radiokarboninis datavimas. Gauta data – 1340±50 m.

Iš viso šiame horizonte aptikta daugiau nei du šimtai puodų šukių, emalės karolis, žalvarinė įvija, perdegusio molio tinko fragmentų, kurie koncentravosi ploto Š pusėje – centre. Tarp kaulinės medžiagos, kaip nustatė doc. L. Daugnora, dominuoja galvijų – arklio, kiaulės, avies/ožkos – kaulai.

IV horizontui skiriamos liekanos koncentravosi ploto P dalyje ir prie ploto Š kraštinės. Ploto P gale aptikti du vienas šalia kito vertikaliai įkasti pušiniai rąstai nusmailintais galais. Jie pjūvyje apvalūs, 0,2 m skersmens, 0,95 m ilgio. Šalia šių rąstų grupės aptiktas dar vienas ŠV kryptimi pakrypęs tašytas rąstas. Jis pjūvyje buvo stačiakampio formos – 0,19x0,2 m dydžio. Vieno iš apvalių rąstų radiokarboninė data – 1220±50 m.

Š ploto dalyje atidengti du židiniai, priskiriami apatiniam užstatymo horizontui. Jie įrengti iki 0,3 m gylio dubens formos duobėse, skersmuo – apie 1,8 m. Židiniai užpildyti perdegusiais akmenimis. Šiame horizonte aptiktos 128 puodų šukės, gyvulių kaulų, perdegusio tinko. Absoliuti dauguma IV horizontui skiriamų radinių koncentruojasi Š ploto gale, t. y., aptiktų židinių vietose.

ŽARDĖ SETTLEMENT

In 2000 HMLM has investigated the area of 50 m^2 located in the settlement near the already investigated areas. The 0.8 m thick culture layer containing 4 horizons structural remains and the remains of the defensive fortifications that surrounded the settlement have been found. The wooden structural remains and artefacts (clay ceramics mostly), dated to the beginning of the 2nd millennium were also found.

PUNIOS PILIAKALNIS

Vida KLIAUGAITĖ, Džiugas BRAZAITIS, Evaldas VAILIONIS

Punios piliakalnis, vadinamas Margio kalnu, yra Alytaus r., Punios miestelyje, 0,25 km į V nuo Punios bažnyčios, Nemuno kairiajame, Punelės dešiniajame krante, jų santakoje. Piliakalnį 1958–1961 ir 1962 m. tyrinėjo VVU (vad. R. Volkaitė-Kulikauskienė). Per keturis sezonus ištirtas 1191 m^2 plotas įvairiose aikštelės vietose, pylimo papėdėje, taip pat padaryti du pylimo pjūviai. Tyrimų medžiaga paskelbta (R. Volkaitė-Kulikauskienė, *Punios piliakalnis*, Vilnius, 1974). 1972 m. Punios piliakalnio V aikštelės kraštą tyrinėjo MMT (vad. J. Markelevičiaus) (*AETL 1972 ir 1973 metais,* V., 1974, p. 29–32). Ištirtas 61 m^2 plotas, aptiktas iki 3,5 m storio kultūrinis sluoksnis.

2000 m. archeologiniai tyrimai Punios piliakalnyje atlikti dėl V šlaito griūties, kurios metu atsidengė buvusių rūmų pamatai bei kultūrinis sluoksnis. R nuošliaužos krašte kyšojo apiręs maždaug 3 m pločio ir apie 1,5 m aukščio lauko riedulių ir plytų mūro fragmentas, apačioje, Nemuno pa-